

WYMIANA INFORMACJI I ROZWÓJ PROFESJONALNYCH USŁUG INFORMACYJNYCH W EDUKACJI, NAUCE I KULTURZE NA RZECZ SPOŁECZEŃSTWA OPARTEGO NA WIEDZY

Zakopane, 25-28 września 2007 r.

W dniach 25-28 września 2007 r. w Zakopanem odbyło się IX Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej pod hasłem *Wymiana informacji i rozwój profesjonalnych usług informacyjnych w edukacji, nauce i kulturze na rzecz społeczeństwa opartego na wiedzy*. Organizatorem forum było Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej (PTIN) we współpracy z Instytutem Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Forum miało charakter ogólnopolski. Wzięło w nim udział ponad 100 osób. Wśród nich znaleźli się przede wszystkim członkowie i działacze PTIN, członkowie Polskiego Oddziału International Society for Knowledge Organization (ISKO), twórcy i użytkownicy informacji naukowej, bibliotekarze, informatycy oraz osoby z obszarów pokrewnych. W tegorocznym forum, podobnie jak poprzednio, wzięli udział przedstawiciele prawie wszystkich ośrodków akademickiego kształcenia pracowników informacji i bibliotekarzy, co świadczy o randze tego spotkania. Wygłoszono ponad 50 referatów i komunikatów naukowych, które dotyczyły różnych problemów na obecnym etapie rozwoju informacji naukowej lub propozycji nowych rozwiązań problemów nurtujących od dawna tę dziedzinę. Obrady odbywały się w hotelu HYRNY w Zakopanem. Wszyscy uczestnicy forum otrzymali dwujęzyczny informator IX Forum zawierający podstawowe informacje o składzie Rady Programowej, Komitecie Organizacyjnym, programie ramowym i szczegółowym forum, streszczenia zgłoszonych referatów bądź komunikatów oraz listę uczestników. Autorzy referatów wygłoszonych na poprzednim forum w 2005 r. otrzymali publikację pt. *Kierunki i priorytety rozwoju informacji naukowej w kontekście budowania społeczeństwa wiedzy*.¹

Uczestników forum powitała prezes PTINT, dr hab. Diana Pietruch-Reizes. W imieniu Rady Programowej IX Forum głos zabrał dr hab. Wiesław Babik, który podkreślił, że tegoroczne forum odbywa się w 15. rocznicę istnienia PTIN oraz że na forum, w ramach współpracy PTIN z ISKO odbędzie się sesja Międzynarodowego Towarzystwa Organizacji Wiedzy. Miłym akcentem było przekazanie przez płk. dr. Dariusza Kuziela Polskiemu Towarzystwu Informacji Naukowej statuetki z okazji 15-lecia jego istnienia.

Forum rozpoczęło się **sesją plenarną** prowadzoną przez prof. UJ dr hab. Wandę Pindlową, w ramach której referaty wygłosili: dr hab. Wiesław Babik (UJ): *ISKO PL - nowa płaszczyzna współpracy naukowej w dziedzinie organizacji wiedzy w Polsce i na świecie*, prof. UW dr hab. Barbara Sosińska-Kalata: *Kształtowanie się nowego paradygmatu organizacji zasobów wiedzy w społeczeństwie sieciowym*, dr Maria Burke (University of Salford, Salford Business School - Wielka Brytania): *The Future for Knowledge Management: A Rocky*

¹ *Kierunki i priorytety rozwoju informacji naukowej w kontekście budowania społeczeństwa wiedzy*. Pod red. D. Pietruch-Reizes i W. Babika. Katowice: Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej 2006, 225s. (Prace PTIN Nr 6).

Road or Sunlit Greek Meadows? A Discussion of Eastern European Perspectives oraz dr hab. Diana Pietruch-Reizes (UŚ): *Dostęp do informacji naukowej i jej rozpowszechnianie w kontekście konkurencyjności oraz innowacyjności Unii Europejskiej*. Pozostałe sesje miały charakter tematyczny i problemowy. Omówimy je, sygnalizując jedynie ich zawartość.

Sesja naukowa Polskiego Oddziału ISKO **Rola organizacji wiedzy w wymianie informacji i rozwoju profesjonalnych usług informacyjnych w edukacji, nauce i kulturze na rzecz społeczeństwa opartego na wiedzy** (prowadzenie dr hab. Wiesław Babik, koordynator krajowy ISKO PL). Zasadniczą część tej sesji stanowiły referaty poświęcone językom informacyjno-wyszukiwawczym traktowanym jako lingwistyczne narzędzia organizacji wiedzy. Były to następujące wystąpienia: W. Babik: *Języki informacyjno-wyszukiwawcze stosowane w indeksach i ich rola w organizacji i udostępnianiu informacji*, B. Bojar: *Czy to już koniec języków informacyjno-wyszukiwawczych?*, W. Daszewski: *Samoregulujące się systemy informacyjne. Czy pozostaną fantastyką naukową?*, M. Roszkowski: *Sieciowe systemy organizacji wiedzy*, A. Młodzka-Stybel: *Aplikacja testowej wersji tezauryusa w systemie komputerowym ALEPH w bibliotece CIOP-PIB*, A. Laszuk: *Standardy Międzynarodowej Rady Archiwów - ISAD(G) i ISAAR (CPF)*. Najwięcej kontrowersji i ożywioną dyskusję wzbudziło wystąpienie prof. Bojar dotyczące jej prognozy dalszych losów języków informacyjno-wyszukiwawczych i informacji naukowej.

Sesja tematyczna **Usługi informacyjne** (prowadzenie prof. UW dr hab. Barbara Sosińska-Kalata). Referaty tej sesji dotyczyły sposobów przypadkowego pozyskiwania informacji (R. Sapa), barier informacyjnych w nauce (M. Świgoń), mobilności usług informacyjnych (K. Materska), kontaktów nauki z mediami za pośrednictwem internetowych serwisów prasowych (M. Jaskowska), profesjonalnych usług informacyjnych w nauce (G. Komorowska), nauki i edukacji dla innowacji (L. Szczygłowska), coachingu i mentoringu (M. Wojciechowska) oraz metod badania potrzeb i kompetencji informacyjnych grupy zawodowej tłumaczy (K. Dziewańska, A. Korycińska-Huras).

Sesja tematyczna **Wymiana informacji** (prowadzenie prof. dr hab. Bożena Bojar - UW). Referaty dotyczyły funkcji i zadań architekta informacji w społeczeństwie wiedzy (S. Skórka), optymalizacji wymiany informacji w sektorze rynku pracy, edukacji i szkoleń (M. Próchnicka), postępu technologicznego w zakresie wymiany informacji w społeczeństwie opartym na wiedzy (M. Rożniakowska), infobrokerstwa w Polsce (S. Cisek), wywiadu narracyjnego w badaniach nad wymianą informacji (B. Kamińska-Czubała), komunikacji naukowej XXI wieku opartej na publikacjach elektronicznych (M. Nahotko), przyczyn efemeryczności dokumentów internetowych (A. Pulikowski), Internetowego Katalogu Nauki o Informacji (KINIA) (S. Kotuła, J. Pacek, P. Zieliński), analizy ilościowej polskiego piśmiennictwa bibliologicznego (A. Bajor).

Sesja tematyczna **Organizacje i stowarzyszenia z zakresu informacji naukowej i bibliotekarstwa** (prowadzenie prof. UMK dr hab. Ewa Głowacka). W wygłoszonych referatach omówiono 15-letnią działalność Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej (D. Pietruch-Reizes), działalność Komitetu Naukoznawstwa PAN w zakresie informacji naukowej (M. Skalska-Zlat), tematykę spotkań seminaryjnych Komisji Informacji Naukowej PAN (H. Ganińska), rolę stowarzyszeń bibliotekarskich w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego (B. Mauer-Górska).

Sesja tematyczna **Informacja specjalistyczna** (prowadzenie prof. UW dr hab. Marta Skalska-Zlat). Referaty dotyczyły sieciowych usług informacyj-

nych dla nauk technicznych (L. Derfert-Wolf), profesjonalnych usług informacyjnych na rzecz nauki i edukacji przyrodniczej i rolniczej (Z. Kasprzak, M. Polarczyk), międzynarodowej wymiany informacji o bezpieczeństwie pracy (B. Szczepanowska), wirtualnej informacji kulturalnej (A. Seweryn), internetowych księgarni (A. Jachimczyk), rozwoju usług geoinformacyjnych (M. Gajos), informacji naukowej w drzewnictwie (E. Tomaszewska), zarządzania wiedzą w wyższej uczelni wojskowej (K. Graczyk), roli Centralnego Ośrodka Naukowej Informacji Wojskowej w rozwoju profesjonalnych usług informacyjnych w resorcie obrony narodowej (K. Koza) oraz wartości źródeł informacji o lekach homeopatycznych (A. Wejman-Sowińska).

Sesja tematyczna **Z doświadczeń bibliotek i ośrodków informacji** (prowadzenie prof. UAM dr hab. Mirosław Górny). Referaty wygłoszone w tej sesji dotyczyły wpływu automatyzacji na formę i jakość działalności informacyjnej w bibliotekach (M. Augustyniak), efektywności wyszukiwania informacji w publicznie dostępnych katalogach bibliotek (I. Swoboda), obsługi informacyjnej użytkowników za pośrednictwem bibliotecznych witryn internetowych (A. Paruzel), Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej (H. Brzezińska-Stec), dostępu do starych i cennych źródeł informacji (E. Mąka), naukowo-badawczej i popularyzatorskiej twórczości bibliotekarzy (J. Nowak), rozwoju usług informacyjnych w BG AE w Krakowie (A. Osiewalska), analizy naukometrycznej (H. Celach), wymiany profesjonalnej informacji pomiędzy biblioteką a czytelnikiem (B. Chrapczyńska), e-learningu (M. Jaworowska), modeli kultury informacyjnej upowszechnianych przez biblioteki szkolne (H. Batorowska), świadomości użytkownika informacji w procesie edukacyjnym (S. Mischczak) oraz wystaw wirtualnych w BG AGH w Krakowie (E. Szafarska, M. Musiał, S. Olszyk).

Dyskusję na forum zdominowały odpowiedzi prowadzących i uczestników forum na pytanie, czy to już koniec języków informacyjno-wyszukiwawczych? Pytanie to korespondowało z wygłoszonym na poprzednim forum przez prof. Bojar referatem, w którym zadała pytanie, czy to już koniec informacji naukowej?

W podsumowaniu forum stwierdzono, że:

1. Było to autentyczne forum, rynek wymiany informacji i wiedzy, na którym spotkali się zarówno teoretycy informacji naukowej, jak i praktycy w celu dzielenia się wiedzą i doświadczeniem dotyczącymi sposobów wymiany informacji w społeczeństwie informacyjnym. Kolejne fora INT są swoistego rodzaju barometrem ujawniającym to, co rzeczywiście dzieje się w sferze informacji naukowej w Polsce. Konfrontacja sfer akademickich z praktykami zawsze jest owocna dla obu stron. Teoria zawsze inspiruje praktykę i próbuje pomóc w rozwiązywaniu problemów generowanych przez praktykę - praktyka zaś słusznie oczekuje takiej pomocy od osób zajmujących się teorią. Zyskują na tym wszyscy, a przede wszystkim użytkownicy informacji, to jest ci, którzy rzeczywiście jej potrzebują. Przejawiało się to szczególnie w dyskusjach towarzyszących poszczególnym sesjom tematycznym. Dyskusje przenosiły się do kuluarów, co należy uznać za zjawisko pozytywne, gdyż to właśnie w dyskusjach wykluwają się najczęściej nowe problemy i tematy badawcze, często ich nowe rozwiązania, powstają sieci wzajemnych kontaktów osób zainteresowanych tym samym lub podobnymi problemami.

2. W czasie forum poruszono szerokie spectrum problemów informacji naukowej. Wśród nich znalazły się problemy dotyczące zarówno terminologii, jak i samej nauki o informacji, jej metodologii badań, oczywiście z akcentem na usługi informacyjne. Rzeczywistość informacyjna ma charakter dynamiczny, stąd nieprzewidywalność tego rozwoju. Na obecnym etapie wyraźnie

3. widać potrzebę stosowania zarówno w badaniach naukowych, jak i działalności praktycznej podejścia sieciowego. To nie tylko zmiana paradygmatu w nauce o informacji, lecz także reakcja na nowe oczekiwania użytkowników co do rodzajów i jakości usług informacyjnych w społeczeństwie opartym na wiedzy. Dynamicznie zmieniające się środowisko informacyjne generuje nowe oczekiwania. Aby je skutecznie zaspokajać, niezbędne jest stworzenie nowych struktur informacyjnych wykorzystujących aktualne technologie informacyjne oparte na nowej organizacji informacji i wiedzy.

4. Jak to zwykle bywa na przełomie wieków, nie udało się uwolnić od dekadentkich rozważań dotyczących samych podstaw informacji naukowej jako dyscypliny naukowej, jej specjalności, a szczególnie języków informacyjno-wyszukiwawczych. I być może rzeczywiście coś się kończy, ale ciągle rodzi się coś nowego. To naturalny proces rozwoju w sferze nauki. Pewne kierunki badań wyczerpują swoje możliwości, rodzą się nowe. Być może jest to koniec informacji naukowej i języków informacyjno-wyszukiwawczych w postaci zdefiniowanej na przełomie lat 60/70. ubiegłego stulecia. Definicja ta przestaje już odpowiadać potrzebom obecnej rzeczywistości informacyjnej, czego przejawem może być chociażby pojawianie się nowych nazw dyscypliny naukowej dotychczas uprawianej pod nazwą informacja naukowa. Informacja naukowa to informacja społeczna. Jest ona tylko jednym z rodzajów informacji społecznej, stąd potrzeba wyjścia poza informację naukową rozumianą „sensu stricto”.

5. Na forum otwarto wiele interesujących i płodnych pod względem badawczym tematów. Większość z nich dotyczyła wymiany informacji i usług informacyjnych, rozwoju informacji naukowej jako działalności praktycznej, ale i rozwoju nauki o informacji, a więc refleksji nad sferą praktyczną. Taka jest zresztą geneza informacji naukowej powstałej na bazie dokumentacji naukowej. Na każdym z tych pól otwierają się jakieś pytania, często wiele pytań i to fundamentalnych, zarówno dla teorii, jak i praktyki informacji naukowej. Problemy poruszane na forum świadczą o pewnego rodzaju globalizmie. Nie przeoczono takich aktualnych problemów informacji naukowej na świecie jak papier elektroniczny, taksonomie, ontologie, brokering informacji, mapy tematyczne czy zarządzanie często uśpionymi potrzebami informacyjnymi. Pojawiły się postulaty zmiany podejścia do organizowania informacji i wiedzy, poszerzenia pola badań informacyjnych i zakresu działalności informacyjnej. To każe nam weryfikować dotychczasowe myślenie i widzenie niektórych problemów. Pytań i tez badawczych, które wymagają weryfikacji i odpowiedzi, było wiele. Mogą one stanowić materiał na następne, jubileuszowe X forum.

6. Wśród postulatów dotyczących organizacji następnego forum pojawiała się potrzeba selekcji referatów do wygłoszenia oraz zorganizowania sesji obcojęzycznej.

Teksty referatów zostaną opublikowane w recenzowanej pracy zbiorowej. Można mieć nadzieję, że będą one, podobnie jak teksty VIII Forum, ważnym krokiem zarówno w rozważaniach teoretycznych nad informacją naukową, jak i w sferze rozwiązań praktycznych. Ramy czasowe IX Forum INT nie pozwoliły na rozwinięcie wszystkich nurtujących nas tematów oraz odpowiedzi na wszystkie pytania, co przemawia za organizacją już za dwa lata kolejnego forum.

Wiesław Babik
Uniwersytet Jagielloński